

Titel:

Private laboratoriumdiagnostiek, DAT is een kans voor Klinisch Chemisch Laboratoria!
Analyse van het eerste jaar Direct Access Testing in Nederland.

Auteurs:

J.L.P. van Duijnhoven^{1,2} en C.H.H. Schoenmakers^{1,2}. ¹Algemeen Klinisch Laboratorium, Elkerliek ziekenhuis, Helmond. ²St. ServiceLabs, Helmond.

Inleiding:

De gezondheidszorg is volop in beweging. De overheid stimuleert private zorg. De tegenwoordige patiënt wordt mondiger en wil meedenken en meebeslissen over diagnose en behandeling. Dit wordt sterk gestimuleerd door bijvoorbeeld Internet. ServiceLabs maakt vanaf eind 2004, als eerste in Nederland, bloedonderzoek mogelijk zonder tussenkomst van een arts. Niet alle artsen zijn even gelukkig met deze ontwikkeling. Vooral huisartsen zijn hierover doorgaans niet enthousiast.

Methode:

Na 2 jaar voorbereiding werd de Stichting ServiceLabs op 8 september 2004 opgericht. ServiceLabs biedt laboratoriumdiagnostiek aan middels CCKL-test geaccrediteerde laboratoria. Via een website, advertenties en folders wordt bekendheid gegeven aan de beschikbare diensten. Het Elkerliek ziekenhuis (Helmond) heeft als eerste een overeenkomst met ServiceLabs gesloten. De bloedafname, analyse én interpretatie van de uitslagen door klinisch chemici is door ServiceLabs in de regio Helmond/Deurne uitbesteed aan het Elkerliek ziekenhuis. Het ziekenhuis heeft hiervoor een beperkte aanvullende aansprakelijkheidsverzekering afgesloten. Van aanvraagverwerking tot facturering is de werkwijze naadloos in de reguliere logistiek ingepast. De uitslagen worden op individuele basis van commentaar en eventueel advies voorzien. Zonodig wordt de klant verwezen naar de huisarts, of desgewenst een onafhankelijke arts. Laboratoriumdiagnostiek op aanvraag van ZBCs aan het Elkerliek ziekenhuis aangeboden wordt via ServiceLabs gefactureerd. Ook contractonderzoek voor de (diagnostische) industrie wordt via ServiceLabs uitgevoerd. Daarnaast wordt ouderschapsonderzoek en een kwaliteitscontroleprogramma voor bloedglucosemeters aangeboden (1). Facturering is (vooralsnog) uitbesteed aan het Elkerliek ziekenhuis.

Resultaten:

In 2005 zijn 506 orders verwerkt, waarvan 393 aangevraagd door artsen en 113 door particulieren. Deze particuliere aanvragers kozen 45 keer voor het basisonderzoek. De onderzochte personen kwamen voor 73% (voor beide groepen afzonderlijk) uit het postcodegebied 57xx (regio Helmond-Deurne), met 47% uit Helmond en 9% uit Deurne. De verhouding man/vrouw was 50%/50% in de hele groep, echter bij particulieren 55%/45%. De gemiddelde leeftijd was 48,5 jaar (mannen 46,3; vrouwen 50,6). Veertien personen wilden anoniem blijven. De aanvragen door artsen (voornamelijk ZBCs) kwamen o.a. van een sportarts (53%), cosmetische kliniek (7%), reumatoloog (11%) en mannenkliniek (5%). 27% van de particuliere klanten verzocht om een kopie van de resultaten voor een (huis)arts.

Het aanvraagpatroon is weergegeven in Tabel 1. Tabel 1A toont de testen die meer dan 20x werden aangevraagd, met het aantal en percentage verhoogde c.q. verlaagde uitslagen. Naast het Basisonderzoek werd PSA, TSH en urine-onderzoek vaker aangevraagd. Tabel 1B en 1C tonen de aanvragen gesorteerd op respectievelijk percentuele verhoging c.q. verlaging (indien meer dan 15% van aantal aanvragen verhoogd). Verhoogde waarden werden vaker gevonden bij glucose (45%, waarschijnlijk niet-nuchter), triglyceriden, cholesterol en gamma-GT (allen 13-14%). Zelden werd een verlaagde waarde gevonden, met uitzondering voor triglyceriden (28%) en LDL-cholesterol (39%). Bilirubine is in bijna de helft van de aanvragen verhoogd (42%), echter slechts 12 maal aangevraagd (hoogste waarde 31 $\mu\text{mol/L}$). Van de 22 TSH aanvragen was 27% verlaagd (allen dezelfde aanvrager).

Door zes particuliere klanten is in 2005 een tweede maal onderzoek aangevraagd, doorgaans naar aanleiding van een specifiek advies in het commentaar. Eén keer is drie maal onderzoek aangevraagd, en één keer zeven maal (actief ontmoedigd).

PSA testen werden 25 maal aangevraagd (ca. 45% van de particuliere mannelijke aanvragers, gemiddelde leeftijd 58,2 jaar (38-79)). Twee maal werd een verhoogde PSA waarde gevonden: één uitslag was in lijn met een vorig resultaat (PSA velocity niet verhoogd), van de tweede aanvraag (uitslag > 15 ug/L) is geen follow-up bekend (particuliere klant buiten de regio van het Elkerliek ziekenhuis). Vier van de vijf HIV aanvragers (allen negatief) wilden anoniem blijven.

In 2005 werd 7 maal ouderschapsonderzoek aangevraagd, waarvan één maal moederschapsonderzoek en twee maal rechtsgeldige procedure.

Sinds januari 2005 neemt het gebruik van de website toe, van 517 bezoeken door 384 individuele IP-adressen per maand tot 1600 bezoeken door 1050 IP-adressen in februari 2006 (Figuur 1A). Naast de homepage zijn informatiepagina's over ouderschapsonderzoek en testen, in het bijzonder HIV en drugs in urine, frequent voorkomende toegangspagina's. Ca. 6% van de websitebezoekers komt uit België. De Google zoekvraag "servicelabs" geeft begin februari 2006 ruim 200 hits, met ServiceLabs op de eerste plaatsen. "Bloedonderzoek" geeft ca. 250.000 hits, ServiceLabs op plaats 8 (Sanquin 3, Medischlab.nl 5, NVKC niet in top-100). "Ouderschapsonderzoek" toont de URL van ServiceLabs op de eerste plaats, "vaderschapsonderzoek" via een link naar de NVKC-site op plaats 13 (directe link niet in top 100). Het betreft in alle gevallen niet-betaalde links.

In dit eerste jaar werd een omzet gegenereerd van ca. €68.000, waarvan ca. €21.000 bruto inkomsten voor ServiceLabs. Naast particuliere aanvragen, DNA-onderzoek en contractonderzoek voor de industrie, is vooral diagnostiek voor ZBCs een belangrijke inkomstenbron (Figuur 1B). Tot mei 2005 is de diagnostiek voor sportkeuringen uitgevoerd voor een sportschool (actie beëindigd door vertrek van de sportarts) en vanaf november 2005 wordt het laboratoriumonderzoek voor een eerstelijns reumatoloog via ServiceLabs gefactureerd.

Conclusies:

Het oprichten van een DAT-praktijk vergt veel tijd en inzet. Ruim een jaar na de start is ServiceLabs lokaal succesvol gebleken. Hierdoor wordt grotere bekendheid gegeven aan het vak en de rol van de klinisch chemicus. De bekendheid met DAT en de geboden mogelijkheden zullen zich de komende jaren verder ontwikkelen. In de V.S. bestaat al geruime tijd ervaring met DAT (2-4). Internet blijkt een doeltreffend medium te zijn, echter lokaal adverteren is essentieel. Daarnaast zijn de diensten voor ZBCs een interessante inkomstenbron. De activiteiten genereren een substantiële geldstroom voor het ziekenhuis en de klinisch chemici. Het ontwikkelen van een landelijk netwerk van lokale partners zal de mogelijkheden aanzienlijk verruimen, voor de lokale particuliere markt, maar zeker ook voor het verwerven (of terugwinnen) van diagnostiek op verzoek van artsen voor bijvoorbeeld keuringen, vroegdiagnostiek en preventie. Er zijn contacten gelegd met een aantal geïnteresseerde partijen die gebruik willen maken van het te vormen netwerk. Sinds kort is de Stichting BMAS beschikbaar voor (nog) niet-CCKL geaccrediteerde laboratoria (5).

Referenties:

1. www.servicelabs.nl
2. Soloway HB. Establishing a direct laboratory access program. Clin Chem. 1995 May;41(5):809-12; discussion 813-6.
3. <http://www.aacc.org/programs/dat> : AACC Online Educational Activity (sept 2003)
4. www.ascls.org/position/DAT.asp : position paper Am Soc Cli Lab Science (july 2004)
5. www.bmas.nl

Tabel 1: Analyse aanvraagpatroon DAT ServiceLabs 2005

A. Totaal aanvragen (n >20):

		<u>aantal:</u>	<u>% totaal</u>	<u>% aanvr</u>	
				<u>verhoogd:</u>	<u>verlaagd:</u>
Cholesterol	*	59	52%	14%	0%
Creatinine	*	55	49%	5%	0%
HDL-Cholest.	*	52	46%	2%	2%
CHOL/HDL	*	51	45%	22%	0%
Bezinking	*	50	44%	8%	0%
MCV	*	49	43%	2%	0%
Hemoglobine	*	49	43%	4%	2%
Leukocyten	*	48	42%	2%	2%
Gamma-GT	*	47	42%	13%	0%
Triglyc.	*	46	41%	13%	28%
LDL-Cholest.	*	46	41%	9%	39%
Urine-stick	*	45	40%	7%	0%
Glucose (n)	*	40	35%	45%	0%
PSA		25	22%	8%	0%
T.S.H.		22	19%	0%	27%

B. Uitslag verhoogd (% van aanvragen >15):

		<u>aantal:</u>	<u>% totaal</u>	<u>verhoogd:</u>	<u>% aanvr</u>
Glucose (n)	*	40	35%	18	45%
Bili totaal		12	11%	5	42%
Leukocyten	*	45	40%	10	22%
CHOL/HDL	*	51	45%	11	22%
T4 (vrij)		11	10%	2	18%

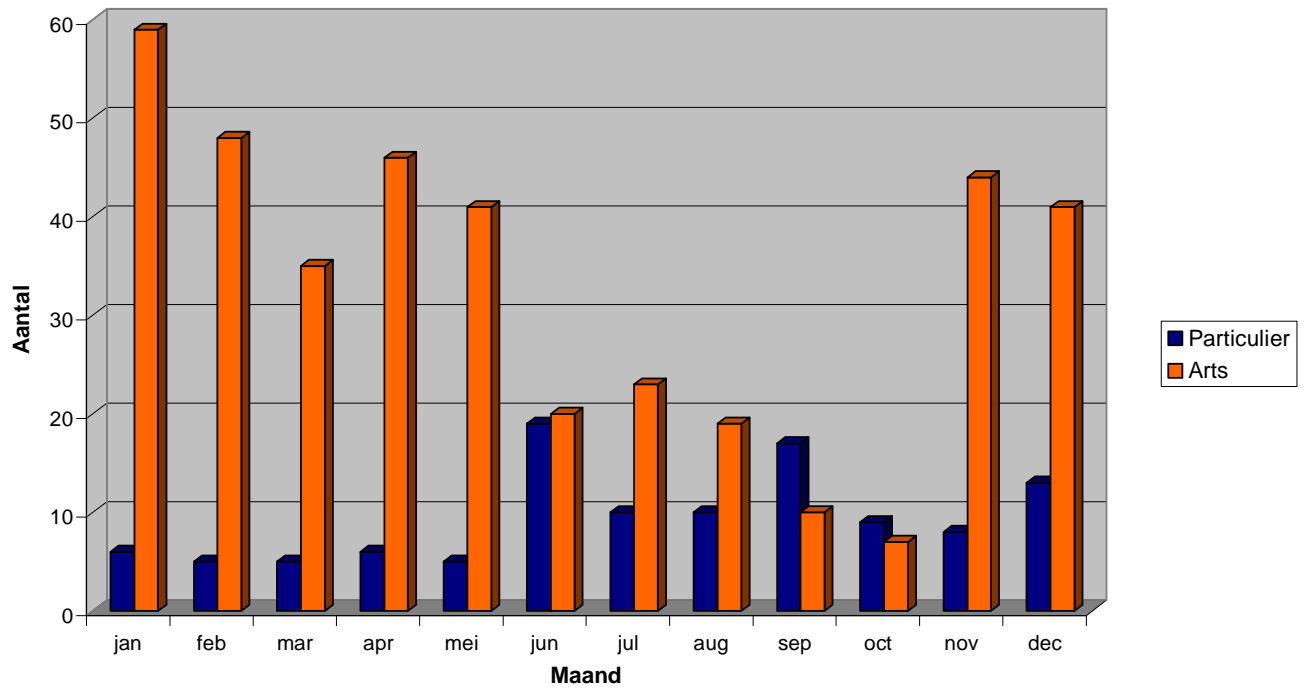
C. Uitslag verlaagd (% van aanvragen >15):

		<u>aantal:</u>	<u>% totaal</u>	<u>verlaagd:</u>	<u>% aanvr</u>
LDL-Cholest.	*	46	41%	18	39%
Triglyc.	*	46	41%	13	28%

*: onderdeel basisonderzoek

Figuur 1 :

A: Aanvragen ServiceLabs 2005

B: Gebruik www.servicelabs.nl

